

De **Woutertje Pieterse Prijs** in de klas (en thuis)
Tips om de mooiste boeken van 2020 in te zetten

LESTIPS voor GROEP 1-3 van het BASISONDERWIJS

De Woutertje Pieterse Prijs bekroont de mooiste boeken die het vorige jaar zijn verschenen. Er zijn zes boeken genomineerd, die geschikt zijn voor uiteenlopende leeftijdsgroepen.

Om leraren te inspireren aan de slag te gaan met actuele én goede kinder- en jeugdboeken, bieden wij lestips bij de genomineerde boeken van 2021 aan. Voor elke groep een boek dat je kunt inzetten voor het vergroten van het verhaalbegrip van leerlingen, van groep 1 van het basisonderwijs tot en met klas 5 van het voortgezet onderwijs.

Voor wie zijn deze lestips?

Deze lessuggesties richten zich op het boek *De fantastische vliegwedstrijd* van Tjibbe Veldkamp & Sebastiaan Van Doninck (Em. Querido's Uitgeverij), een boek dat geschikt is voor kinderen vanaf 4 jaar. Deze lestips zijn bedoeld voor groep 1 tot en met 3 van het basisonderwijs.

De fantastische vliegwedstrijd van Tjibbe Veldkamp & Sebastiaan Van Doninck

De jaarlijkse vliegwedstrijd voor vogels gaat van start en alle teams staan klaar. Behalve de uiltjes, want deze nachtdieren hebben zich net als vorig jaar weer verslapen. Als het startsein klinkt, komt Team Flamingo al gelijk in de problemen. Hun toestel komt niet van de grond. Eén voor één komen de teams met hun merkwaardige vliegtoestellen in de problemen: Team Havik verlaat het toestel met de schietstoelen, Team Struisvogel-Pinguïn stort neer, Team Specht valt helemaal stil, Team Vleermuis (huh, zijn dat wel vogels?) wordt gehinderd door een wolk, Team Toekan verliest brandstof en Team Kolibrie raakt uit koers door een sneeuwstorm. Tenslotte gaat Team Pelikaan onverwachts van boord van hun vliegtuig en blijft alleen Team Kip over. Zullen de kippen dit jaar winnen? De vraag is waarom Team Kip als enige níet in de problemen komt.

Een spannende race met een verrassend einde.

Een boek over

- **winnen en verliezen**
- **eerlijk duurt het langst**
- **de kracht van verhalen**
- **beelden zeggen meer dan duizend woorden**

Uit het juryrapport

In dit vrolijke boek lopen tekst en tekening niet synchroon, waardoor de race uitmondt in een prikkelende terugbladerervaring. Het illustratieplezier spat van de bladzijden. Dit boek komt uit de kast om er nooit meer in terug te verdwijnen.

Werken aan verhaalbegrip en het ontwikkelen van literaire competentie

In verhalende prentenboeken werken tekst en beeld samen om het verhaal te vertellen. Door goed naar de afbeeldingen te kijken en de interactie met de tekst daarin mee te nemen, kom je tot een dieper verhaalbegrip (Reichenfeld, 2018). In *De fantastische vliegwedstrijd* is hier zo kunstig gebruik van gemaakt dat je echt verrast wordt. Het maakt dat je dit prentenboek telkens weer opnieuw kunt lezen, zonder dat het gaat vervelen.

Het is een prentenboek dat niet alleen voor kleuters leuk is. Juist oudere kinderen zullen de visuele grappen eerder herkennen. De ontdekking dat beeld van groot belang is bij het vertellen van verhalen, zullen ze in hun literaire bagage met zich mee gaan dragen. Gekozen is daarom om ook groep 3 mee te nemen in deze lessuggesties.

De fantastische vliegwedstrijd is een ervaring die niemand snel zal vergeten.

Een spannende wedstrijd | Voorleessessie 1

Leesbeleving

Onvoorbereid voorlezen

De beste aanpak om een prentenboek te behandelen in de klas, is om het eerst zelf goed door te lezen. Hierdoor kun je de juiste accenten leggen bij het voorlezen en vragen stellen die ertoe doen. Bij *De fantastische vliegwedstrijd* kun je ook een andere strategie hanteren. Durf jij het aan? Neem het boek ONVOORBEREID mee naar de klas.

Introductie

Laat het boek zien en vraag je hardop denkend af waar het boek over kan gaan. Kijk samen naar het omslag en bespreek wat je ziet. Vertel dat het *De fantastische vliegwedstrijd* heet. 'Een wedstrijd dus, spannend. Wie zou er winnen?' Vertel dat jij ook niet weet hoe het verhaal gaat en dat je wel benieuwd bent geworden: 'Zullen we samen gaan kijken?'

Onvoorbereid voorlezen

Lees vervolgens het verhaal voor als een **enthousiaste sportverslaggever**. Bouw de tijd in om elke prent goed te bekijken met de groep, maar hou er wel de vaart in van een echte wedstrijd. De rode tekst lees je met extra dynamiek voor.

Op de laatste spread eindig je met de rode tekst.

Napraten

Na het voorlezen vraag je aan de leerlingen of ze deze uitkomst verwacht hadden. Laat hierbij ook de achterkant van het boek zien en neem dat mee in de bespreking. Ga eventueel in op de voorspellingen van het begin. Vraag of de leerlingen een idee hebben wat er precies gebeurd is en ga mee in hun antwoorden.

Niets is wat het lijkt | Voorleessessie 2

Spannende beeldtaal

Introductie

Haal het boek weer tevoorschijn en laat de laatste spread zien. Daar waren jullie de vorige keer geëindigd. Je vertelt dat je het volgende zinnetje hebt ontdekt (heel klein geschreven en tussen haakjes, dus je dacht dat het niet belangrijk was):

'(Wilt u deze wedstrijd nog eens terugzien, de herhaling begint nu voor in dit boek...)'

Vraag je af wat dit betekent en ga samen met de leerlingen op onderzoek.

Op onderzoek

Geef alle leerlingen een loep, of zorg voor één grote loep, en ga als een detective te werk. Laat je leiden door de tekst en duik dan samen in de illustraties om aanwijzingen te zoeken. Terwijl je het boek nogmaals voorleest, **sta je stil bij elke vraag die in de tekst staat**. Kijk in de illustraties of jullie daar het antwoord kunnen vinden en blader terug.

Napraten

Voer aan het eind een gesprek met de klas over wat er is gebeurd.

Op onderzoek I Verwerking groep 3

Betekenisvolle verwerking

Elk team van de vliegwedstrijd bestaat uit vogels met allen hun eigen eigenschappen. Er doet zelfs een Team Vleermuis mee, hoe grappig is dat? Als ze niet meer in de race zijn, zie je de teams op de achtergrond nog wel. Vaak speelt daar hun eigenschap een rol bij. Team Uil komt niet voor niets te laat, want het zijn nachtdieren. Team Struisvogel-Pinguïn kun je op de grond volgen, omdat het loopvogels zijn. Door deze diversiteit in soorten vogels te onderzoeken en mee te nemen bij het lezen, krijgt het verhaal nog meer betekenis. Laat de leerlingen dit zelf ontdekken.

Introductie

Vertel dat jullie hebben gezien dat er verschillende teams en vogels meedoen aan de vliegwedstrijd. 'Daar willen we wel wat meer over weten, toch?'

Op onderzoek

Verdeel de klas in de Teams:

1. Team Uil	6. Team Vleermuis
2. Team Flamingo	7. Team Toekan
3. Team Havik	8. Team Kolibrie
4. Team Struisvogel-Pinguïn	9. Team Pelikaan
5. Team Specht	10. Team Kip

Kan elk team iets meer te weten komen over het soort vogel dat ze zijn? Welke eigenschappen hebben ze? Laat dit opzoeken in bijvoorbeeld:

- *Het vrolijke vogel boek* (2019) van Yuval Zommer, Uitgeverij Lemniscaat.
- *Vrolijke vogels* (2015) van Emmanuelle Walker (vertaling Bette Westera), Uitgeverij Karmijn.
- *Vrolijke vogels* (2017) van Lucy Cousins, Uitgeverij Leopold.

En voor de vleermuizen laat je ze kijken in bijvoorbeeld:

- *Het buitengewone beesten boek* (2017) van Yuval Zommer, Uitgeverij Lemniscaat.

Wellicht kun je kinderen uit een oudere groep vragen om elk groepje te begeleiden bij hun speurtocht naar meer informatie. Kunnen ze één (bijzondere) eigenschap noemen van hun vogels?

Diepkijken / close looking

Laat ze daarna nog eens goed kijken naar de rol van hun team in het verhaal van *De fantastische vliegwedstrijd*. Laat ze naar elke pagina kijken. Wat doet hun team daar? Waarin vliegt hun team? Hoe wordt hun team gesaboteerd? Heeft dat iets te maken met de eigenschap van de vogels?

Voorlezen met interactie

Lees het verhaal nog eens voor en laat elke keer als een team uitvalt, het betreffende groepje iets vertellen over de eigenschap van hun vogels. En vraag een ander groepje wat hun team op dat moment doet.

Napraten

Praat na over het verhaal. Speelde de eigenschap van de vogels een rol bij het verloop van de wedstrijd? Hoe? Over één team hebben jullie het nog niet gehad: alle kuikentjes op de schutbladen. Welke rol spelen die in het verhaal?

Meer lezen

Nog meer lessuggesties bij *De fantastische vliegwedstrijd*? Bekijk dan het filmpje:

- *Lezen Nou! De fantastische vliegwedstrijd*
<https://youtu.be/YhuTmun9GaA>

Wil je een ander prentenboek voorlezen dat je nogmaals moet lezen om het te begrijpen? Lees dan:

- *Kom uit die kraan!!* (2015) van Tjibbe Veldkamp & Alice Hoogstad, Uitgeverij Lemniscaat.
- *Maar eerst ving ik een monster* (2019) van Tjibbe Veldkamp & Kees de Boer, Uitgeverij Lemniscaat. (Prentenboek van het jaar 2022).

Bronnen

- Reichenfeld, Loes (2018). *Kijk Wijzer naar prentenboeken. Naar een instrument voor een interpretatie van prentenboeken op basis van de interactie tussen beeld en tekst*. Tilburg: Tilburg University. (Bekroond met de Miep Diekmann Thesisprijs 2020).
<https://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=149684&fbclid=IwAR1BtSnCnub0C4-KPsD1HPkXxdGM9lJuEXrCNzyK0VBO6jXO2C3us67pto>
- Montfoort, Agnes van, & Wassing, Alix (2020). *De doorgaande leeslijn. De leesontwikkeling van 0-20 jaar*. Amsterdam: Stichting Lezen.
www.lezen.nl/wp-content/uploads/2021/01/de-doorgaande-leeslijn-2020-digitaal.pdf

Deze lestips zijn ontwikkeld door Loes Reichenfeld in opdracht van de Stichting Woutertje Pieterse Prijs. Ze worden aangeboden dankzij de steun van de Brook Foundation en De Versterking.

www.leesmetloes.nl

www.woutertjepieterseprijs.nl

© LEES met LOES en Stichting Woutertje Pieterse Prijs, 2021